

ארץ ישראל ומדינת ישראל במשנת מרן הגרי"ד סולובייצ'יק

שיעור לציון יום השנה ה-25 להסתלקות הרב זצ"ל

קול דודי דופק

(א) לפני שנים מעטות, בעצם ליל-בלהות מלא זוועות-מידנק, טרבלניקה ובוכנוולד, בליל של תאי-גז וכבשנים; בליל של הסחר-פנים מוחלט, בליל שלטון שטן-הספקות והשמד, אשר רצה לסחוב את-הרעה מביתה לכנסיה הנוצרית; בליל-חיפושים בלי-הרף ובקשת-הדוד, — בליל זה גופו צף ועלה הדוד. האל-המסתת בשפירר הביון הופיע, פתאום והתחיל לדפוק בפתח. אהלה של הרעה הסחופה והדווייה, שהתהפכה על משכבה מתוך פרפורים ויסורי-גיהנום. ע ק ב ה ה כ א ו ת . ו ה ד פ י - ק ו ת . ב פ ת ח ה ר ע י ה ; ע ט ו פ ת - א ב ל , נ ו ל ד ה מ ד י נ ת י ש ר א ל !

איש על העדה עמ' 198

אני מסכים על ידו, כי ישנה דעה הלכתית שלישית שאינה מקבילה לא לדעת שתומי העין השוללים, וגם לא לסברת ההוויים המחייבים חיוב מוחלט – עד כדי זיהוי עם התכלית העליונה של הווייתנו ההיסטורית והעל-היסטורית – את המדינה. דעה שלישית זו (שהלכה כמותה בכל מקום), אני מרשה לעצמי לנחש, תחייב את המדינה ותוקיר תקומתה והתמדתה מתוך חיבה והתמכרות, אבל לא תפריז על ההערכה יותר מדי עד כדי גלורפיקציה והאלהה. מובן הדבר, כי חובתנו לנסח את תפיסתנו המסורתית במטבע הלכתית ברורה ומחוזרת ולנקוט על פיה עמדה גלויה ותוקפנית בכל הבעיות הבוקעות ועולות בקשר עם הלכה זו. מובטחני, כי ניסוח כזה לא יפיק רצונם של הקיצונים משני הצדדים.

ברם אל נסיה דעת מעקרון אחד. ליבון בעיית מדינת ישראל גנוז בפילוסופיה שלנו בכלל. אי אפשר לפתוח בסקירה היסטורית מעשית המושתתת על בסיס מקרי-אינדיבידואלי כי אם במחקר הלכתי-פילוסופי מופשט על עניין המדינה ומהותה בכלל. אם נשאל על אודות ערכה של מחקר כזה צריך להתבסס על מקורות ההלכה הנאמנים, ועל ידי דרישה וחקירה עמוקה עד כדי מיצוי התודעה ההלכתית בהודקקותה לא רק לדין ולמשפט פורמליים כי אם גם להשקפות וערכים, שאיפות ודעות [...] המטאפיסי, טרנסצנדנטלי. בציטטות מאפלטון והגל וכיוצא בהם לא נצא ידי חובתנו, כיוון שאנחנו מעוניינים בתפיסת ההלכה המקורית ולא בחיקוי רעיונות ואידיאות. אמנם השוואה עם דעותיהם של חכמי אומות העולם

על אהבת התורה וגאולת נפש הדור

<p>כי קדושת יהושע בטלה, וקדושת עזרא על-ידי חזקה קיימת לעולם ועד. בנחת-ירוח מיוחדת ומתוך התלהבות שהיה בה מעין השראה עילאה היה אבא מרי מצטט את דברי רבינו הגדול בהלכות בית הבחירה, פרק ששי, שמתוכם מוכח, כי קדושת הארץ השנייה, המתמידה בכל תפארתה אף בחורבנה והשתלטות זרים עליה, דומה בנידון זה לקדושת המקדש הראשונה והיחידה — על-ידי שלמה — שאינה נתונה להפ' קעה ואין כוח אנוש יכול לבטלה. כנראה, היה אבא מרי מדגיש, שרבינו סובר שיש לארץ ולמקדש מקדש (קו"ף פתו' חה ודל"ת צרויה) משותף, והוא השכינה שאינה זה ממקור מה אפילו היא מוקפת עיי אפר ותלי חרבות.</p> <p>מעתה הגע עצמך, אדם שמשחר ילדותו קלטו אזניו מלות פלאים כאלו ושמיים עמדו על דעתו רחפה נגד עיניו דמות אם ענוגה — השכינה התועה בין הרי יהודה השוממים ומבקשת את בניה שגלו ממנה — יאמר, כי תקומת המדינה ע"י בניס-בוניס השבים אל חיק אמם תוציא את הארץ מקדושתה! שאל נא: קלגטי רומא לא הפקיעו את כבודה</p>	<p>כל יידי, ובתוכם מר מייזלש, יודעים, שהיה לי רב מובהק, אבא מרי ז"ל. הרבה תורה למדתי מפיו. עדיין אני ניזון בזכות תורתו. אחד הנושאים החביבים עליו ועל אביו, רבם של ישראל, רבי חיים איש בריסק ז"ל, היה ענין קדושת הארץ והמקדש. תלי תילים של חידושים וביאורים דרשו על כל קוץ וקוץ של שאלת "קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא". בעיקר טיפלו בשיטת רבינו משה בן מימון.</p>
<p>ישראלית קיימת וכי יהודים שולטים בארץ — חולשים על גורלה, קובעים את מיכסת ההגירה, שומרים את גבולותיה ועסוקים בתיקון ענייניה בלי נוגש ומפריע — מתגשם האס' פקט העיקרי של מצוות ירושה וישיבה. אלה הם דברי</p>	<p>הארץ על-ידי ישראל. בעצמה של העובדה, כי ריבונות מדינית</p>

<p>תיהפך להטיבה מעודנת ומעולה. אולם אם האמונה באפי- שרות ליכוד המאורע עם ההלכה רפתה ופגה, ובמקומה גבר היאוש המכרסם, איש ההלכה פורש לייחודו ולעולמו האידיאלי ומסיח דעת מאותו המאורע שכל כך חיבבו והוקירו. אכזבה מביאה לידי הסתייגות. התאכזבות כזו גרמה גם לפרישת דודי מן המאורע היותר חשוב שאירע בדברי ימי ישראל בתקופה החדשה. אמנם מקים בראש מ:ימן למדינה בהשקפת עולמה של ההלכה. במה דברים אמורים, כשיש התעוררות כל שהיא בלב קברניטי המדינה להצמיחה לסידרה ההלכית האידיאלית או, לכל הפחות, לכוונה בכיוון זה. ברם לא גרמה השעה להתלכדות שתי הסידרות, או אפילו לפגישתן משני עברי תהום לשם נתינת שלום והחזרתו מעבר לעבר. פלא תקומת המדינה לא שחרר את האדם המודרני מקליפתו החמרנית המעיקה עליו. לא התעצם האדם ולא התעמק בעצמו, כדי למצוא את אלהיו לפני ולפנים של עצמותו, ואף גם לא התעלה ולא התרומם, כדי לגלות את האלהים חוצה לו. בתוך המאורע הפלאי, השכם והערב הצהירו ראשי המדינה שהיא מדינת החוק ולא מדינת ההלכה, ולפרקים גם הוכיחו במעשים, שדב- ריהם אלה כנים הם. המדינה במקום להתקרב אל הסידרה האידיאלית התרחקה ממנה. בנסיבות אלו קשה היה לדודי לסמוך את ידיו עליה ולקדשה, כמו שהיא בפרצופה החי- לוני, בסנקציה הלכית. הוא ראה את המציאות ההיסטורית</p>	<p>נדדקק נא להשקפתו ה"פוליטית". עצם הביטוי "הש- קפתו הפוליטית" של רי"ז טעון הכחשה עצמית הוא. הוא השקיף על החברה ותעלוליה ממעונה של ההלכה בלא להשתמש בכלי מחשבה אחרים אף כל שהוא. עשתונותיו ועמדותיו הוציקו לתוך עקרונות ותוכני יסוד הלכיים והוט- בעו בדפוסי הגדרה וניסוח הלכיים. הוא לא ידע צורות מטבעות סוציאליטיות-פוליטיות. הוא ראה את נסיונותיה, הרפתקאותיה ואתגריה של תקופה זו ספוגת הדמים וטרופת הגורל, דרך שפופרת הלכית. כשמבטיים על חשרת אמרו עליו, שהתנגד למדינת ישראל. אמירה זו אינה נכונה. התנגדות למדינה מבטאת תפיסת עמדה כלפי גוף פוליטי, שהיא בעצמה פעולה פוליטית. דודי היה מנותק לגמרי מכל חשיבה והגבה סוציו-פוליטית. מה שאפשר לאמר עליו הוא, שהמדינה לא מצאה מקום במערכת חשיבתו ההלכית ובסולם הערכים ההלכיים שלו. לא היה לאל ידו לתרגם את האידיאה של ריבונות מדינת חילונית לתכנים ולערכים הלכיים. אמרנו למעלה, שלפני איש</p>
<p>תפרש את הסתים ותכוון את הבלתי-מכוון והמפולם שבאדם ובסביבתו. גם אם מלכות החילוניות יצוקת ברזל וכבירת כח היא, לא תתחלחל ההלכה ולא תתייאש, כי אם תציר עליה בשצף איתנים של רוח גועש וחורג, פועם ומפעים, עד רדתה, משום שגבורת ההלכה ועוזה נובעים מנבכי נפש המוכרעת מאמית דבריהם של חכמינו ש"סופם של ישראל לעשות תשובה", וכי לא טטש ההשגחה את נפש האומה. כל זה ידע גם דודי. אולם רוח אחרת היתה עמו. הוא ירא, שהעימות התמידי עם המדינה החילונית יביא לידי ויתורים והסתגלות של הסידרה האידיאלית לסידרה הריאלית.</p>	<p>פניהם. התאכזב איש ההלכה ופירש לעולמו. אמנם יש אומרים, שההלכה הכוללת הכל ומקיפה הכל וחודרת הכל, המעוניינת בכל תג ותג של מעשה בראשית, מן העץ המלבלב בחצרו של אדם עד ללוויין הסובב את כדור הארץ, מן תהליכי הנפש החשאיים עד למרחקי המזלות, מן דברים שבין איש לאשתו עד לגורלה של האנושות כולה, אינה פורשת מן המאירע כלל וכלל ואפילו הוא מורד ובוועט בה. עזת פנים ומלאת גבורה היא ההלכה. אינה יודעת טיבה של אכזבה ואינה מקבלת מרות המאורע. היא משתערת עליו כפעם בפעם ולא תחדל עד אשר תצליח להטיל את עליונות האידיאה האלהית עליו, עד אשר</p>

חמש דרשות ענ' 91

<p>הולכת, מושל הולך, מושל בא, והארץ - והמדינה - אנו מקווים לקדוש ברוך הוא, לעולם ועומדת!</p>	<p>נכון, לא תמיד הננו שבעי רצון ממעשים ותכסיסים מסוימים של הממשלה. אך אין זה גורע מחשיבותה של מדינת ישראל כמכשיר של הגשמת ירושת הארץ. הננו יודעים שהממשלה אינה המדינה עצמה; ממשלה באה וממשלה</p>
--	--

קול דודי דורק

(א) מה צריך להיות יחסה של תנועת שיבת-ציון הדתית לציונות החילונית? נדמה לי, כי הציונות המדינית הבלתי-דתית נכשלה בטעות יסודית אחת: היא מבוססת על הנחת-שוא, שהוכנסה במושג ברית-מצרים, ברית-גורל. עם יסוד המדינה, אומרת הציונות החילונית, נהפכנו ל"עם" כשאר העמים ותש כחו של רעיון "עם לבדד ישכון". הקיצונים שבתנועה זו חפצים גם לקעקע את האידיאה של שיתוף-גורל — מחנה ועם — של יהודי הגולה והישוב בארץ-ישראל. מהלך מחשבתי זה הוא לא רק משגה פילוסופי-היסטורי, אלא גם טעות מעשית. ברוח זו של שויון עם הכל ובצוותא

(ג) אכן, טעותה של הציונות החילונית חמורה יותר מאי-הבנת משמעותה האמיתית של ברית-מצרים, ברית עם-מחנה, המתגשם בשיתוף גורל ובכדידות הכרחית. היא חוטאת גם נגד ברית-סיני, ברית עדה-גוי קדוש, המוצאת את בטייה בשיתוף יעוד של חיים מקודשים. רק תנועת שיבת ציון הדתית, בתפיסתה המסורתית והמקורית, בכחה לתקן את המעוות. אם תשאלוני במה מתבטא תפקידה של מדינת ישראל, הייתי עונה: שליחותה של מדינת ישראל היא לא היסול בדירותה המיוחדת של כנסת ישראל או ביטול יחוד גורלה — בזה לא תצליח — אלא העלאת עם-מחנה לדרגת עדה-גוי-קדוש והפיכת שיתוף גורל לשיתוף יעוד. עלינו לזכור, כפי שהודגש